

قانون آزادسازی عراق: طرح کنگره آمریکا برای سرنگونی رژیم صدام حسین

توضیح:

اختلافات میان کمیسیون ویژه سازمان ملل (آنسکام) و دولت عراق پیرامون ردیابی برنامه سلاحهای انهدام جمعی عراق یکی از عمده ترین مسائل یک سال اخیر بوده است. آنسکام که در آوریل ۱۹۹۱ براساس قطعنامه شماره ۶۸۷ شورای امنیت برای ردیابی و نظارت بر نابودسازی برنامه توسعه سلاحهای انهدام جمعی عراق به وجود آمده بود، به دنبال کارشکنی های متعدد دولت عراق در اکتبر ۱۹۹۷، دسامبر ۱۹۹۷، اوت ۱۹۹۸ و سرانجام سپتامبر ۱۹۸۸ (که پارلمان عراق پایان همکاری های دولت عراق با آنسکام را اعلام کرد)، در مذاکرات خود با عراق دچار بن بست شد. گرچه دولت عراق در اکتبر ۱۹۹۸ در آستانه احتمال حملات آمریکا به خواسته های آنسکام تن در داد، اما بار دیگر در دسامبر ۱۹۹۸ از تسلیم اسناد و مدارک مربوط به برنامه های تسلیحاتی انهدام جمعی خود اجتناب ورزید. به دنبال تسلیم گزارش ریچارد باتلر سرپرست آنسکام به شورای امنیت، دولت آمریکا و انگلستان طی چهار روز متوالی مناطق مختلف عراق را مورد حملات بمباران هوایی قرار دادند. کلینتون رئیس جمهور آمریکا، تغییر رژیم صدام حسین را یکی از اهداف این عملیات عنوان کرد. آمریکا و انگلستان در واقع به این نتیجه رسیدند که نابودی کامل برنامه های

توسعه تسلیحات، انهدام جمعی عراق تا زمانی که صدام حسین در رأس قدرت است، غیرممکن می‌نماید.

دولت امریکا از سدهتها قبل به این نتیجه رسیده بود، اما در واقع به دنبال اعلام تصمیم پارلمان عراق در نیمه سپتامبر ۱۹۹۸ بود که کنگره امریکا و مجلس سنای این کشور لایحه ای را در مورد کمک به سرنگونی صدام حسین به تصویب رساندند. طرح این لایحه که در اصل از سوی سناتور ترنت لوت (نماینده ایالت میسی سیپی) و رهبر اکثریت سنا و بنجامین گیلنس، رئیس کمیته روابط بین الملل مجلس نمایندگان، در ۲۹ سپتامبر ۱۹۹۸ به سنا و مجلس نمایندگان امریکا ارائه شد، مورد تصویب قرار گرفت. براساس این قانون، رئیس جمهور امریکا اختیار پیدا کرد که جهت سرنگونی رژیم صدام حسین در عراق، کمکهای مالی و نظامی در اختیار مخالفان بغداد قرار دهد. همزمان با همین تحولات بود که رهبران گروههای کرد عراقی (بارزانی و طالبانی) در واشنگتن جهت هماهنگ ساختن تلاشهای خود در شمال عراق علیه رژیم صدام حسین توافقنامه ای را با امضا رساندند.

از آنجا که قانون کنگره امریکا جهت کمک به سرنگونی صدام از اهمیت خاصی برخوردار است، فصلنامه مطالعات خاورمیانه، متن کامل این قانون و نیز سخنان مقدماتی سناتور ترنت لوت طراح لایحه را جهت اطلاع خوانندگان خود ارائه می‌کند.

سخنان ترنت لوت در معرفی قانون ۱۹۹۸ آزادسازی عراق

اکنون زمان آن فرارسیده است که از حمایت سیاسی فراتر رفته و به کمک نظامی مستقیم دست بزنیم. اکنون زمان آن رسیده است که به طور آشکار برکناری رژیم صدام حسین از قدرت را هدف سیاست خود اعلام کنیم.

من قانونی ارائه می‌دهم که به رئیس جمهور اجازه می‌دهد کمک نظامی مستقیم و علنی در اختیار مخالفان عراق قرار دهد. این یک اقدام دو حزبی است. در این راه، سناتور باب کری از ایالت نبراسکا، سناتور جان مک کین از ایالت آریزونا، سناتور ژوزف لیبرمن از ایالت کانکتیکات، سناتور جسی هلمز از کارولینای شمالی، سناتور ریچارد شلبی از آلاباما، سناتور سام براون بک از کانزاس و سناتور جان کلی از آریزونا به من پیوسته‌اند.

امروز، پنجاه و پنجمین روز بدون بازرسی تسلیحاتی در عراق است. ماههاست که دولت را تشویق کرده ایم تا تغییری اساسی در سیاست خود ایجاد کند. ردیابی پنهان کردن سلاحهای انهدام جمعی کافی نیست. هدف ما باید برکناری رژیم صدام حسین از قدرت باشد. نباید دچار توهمات شویم. این کار آسانی نیست و به سرعت نیز رخ نخواهد داد، اما می تواند رخ دهد. ایالات متحده در گذشته با مخالفان عراقی صدام حسین کار کرده است. ما می توانیم و باید در آینده نیز این همکاری را ادامه دهیم.

در طول بخش اعظم سال من با گروهی از سناتورهای عضو هر دو جناح جهت حمایت از تغییر سیاست ایالات متحده در قبال عراق مشغول به کار بوده ام. در گزارش کنفرانس اعطای اختیارات به وزارت امور خارجه، ۲۸ میلیون دلار برای حمایت سیاسی و انسان دوستانه از مخالفان عراقی در نظر گرفته شده است.

کنگره در قانون شماره ۱۷۴ خود، ۵ میلیون دلار برای حمایت از مخالفان عراقی و ۵ میلیون دلار برای تأسیس رادیو آزادی عراق تخصیص داد.

در قانون اختصاص عملیات خارجی سال مالی ۱۹۹۹ که در مجلس سنا به تصویب رسید، یک کمک اضافی ده میلیون دلاری برای حمایت سیاسی از مخالفان عراقی در نظر گرفته شده است.

اینها، گامهای مهمی بوده اند، اما کافی نیستند. اکنون زمان آن است که از حمایت سیاسی به سوی کمک مستقیم نظامی حرکت کنیم. زمان آن رسیده است که به طور آشکار اعلام کنیم که هدف ما برکناری رژیم صدام حسین از قدرت است.

تا زمانی که صدام حسین در قدرت باقی بماند، عراق تهدیدی برای ثبات خلیج فارس خواهد بود. مادام که او در رأس قدرت باشد، عراق برنامه های سلاحهای انهدام جمعی را دنبال خواهد کرد. سابقه او به خوبی از این امر حکایت دارد. مهارسازی تنها یا تهاجم تحت رهبری امریکا، پاسخ لازم نیست. عراقی هایی هستند که آماده اند در راه آزادی کشور خود بجنگند و بمیرند. امروزه بخشهای عمده ای از عراق تحت کنترل صدام حسین قرار ندارد. حمایت از مبارزان راه آزادی عراق و گسترش مناطق تحت کنترل آنها باید هدف ما

باشد. درباره این روش با مقامات ارشد دولت بحث کرده‌ام. من با متخصصان برجسته خارجی مشورت کرده‌ام. این روش را با رؤسای دولت‌ها و مقامات حکومتی منطقه مطرح کرده‌ام. اعتقاد من بر این است که این روش مؤثر خواهد بود.

قانون شماره ۲۵۲۵ معروف به قانون ۱۹۹۸ آزادسازی عراق، چهار بخش عمده دارد. اول، اتخاذ یک سیاست جهت برکناری رژیم صدام حسین. دوم، اعطای اختیار به رئیس جمهور برای اختصاص ۲ میلیون دلار برای برنامه‌های سخن‌پراکنی و تبلیغاتی، و ۹۷ میلیون دلار کمک نظامی به نیروهای مخالف عراقی. به رئیس جمهور اختیار داده می‌شود تا دریافت کنندگان این کمک را خود تعیین کند. اختیار کمک نظامی، شبیه همان اختیارات سابق در حمایت از عملیات ضد قاچاق مواد مخدر در امریکای جنوبی و آموزش و تجهیز ارتش بوسنی است.

سوم، تجدید درخواست‌های کنگره برای ایجاد یک دادگاه بین‌المللی برای محاکمه صدام حسین و دیگر مقامات عراقی به خاطر ارتکاب جرایم جنگی. این اقدام، یک گام اساسی برای مشروعیت‌زدایی از حکومت وحشت او خواهد بود.

و سرانجام، این قانون به عراق پس از صدام حسین توجه دارد و خواستار پاسخ جامع به چالش‌های موجود بر سر راه بازسازی کشور ویران شده عراق در چندین دهه حکومت صدام حسین می‌شود.

قوانین مشابهی تاکنون در مجلس نمایندگان ارائه شده است. حداکثر تلاش خود را به عمل خواهیم آورد تا با دولت همکاری کنیم و این قانون را قبل از ترک کنگره به اجرا در آوریم.

در حال حاضر بیش از هر زمان دیگری به همکاری دوجناح در سیاست خارجی نیاز داریم. این یک روش دو جناحی در مورد سیاست ایالات متحده در قبال عراق است. ما علاقه مندیم تا به آینده چشم‌بدوزیم. ما به حفظ منافع امریکا علاقه مندیم و می‌خواهیم اطمینان بدهیم که صدام حسین هرگز نمی‌تواند همسایگان خود را از طریق نیروی نظامی یا سلاح‌های انهدام جمعی با تهدید مواجه سازد.

«قانون ۱۹۹۸ آزادسازی عراق» شماره ۲۵۲۵

یکصد و پنجمین کنگره، اجلاس دوم

مجلس سنای ایالات متحده آمریکا

پیشنهاد کنندگان:

آقای لوت (آقای کری، آقای مکین، آقای لیبرمن، آقای هلمز، آقای شلبي، آقای

براون بک و آقای کلی)

قانون

برای طرح برنامه حمایت از گذار به دموکراسی در عراق که توسط نمایندگان مجلس سنا و مجلس نمایندگان ایالات متحده آمریکا در اجلاس مشترک کنگره به تصویب و اجرا گذاشته می شود.

قسمت ۱. عنوان کوتاه

این قانون را می توان «قانون ۱۹۹۸ آزادسازی عراق» نامید.

قسمت ۲. یافته ها

کنگره به یافته های زیر رسیده است:

(۱) در ۲۲ سپتامبر ۱۹۸۰، عراق ایران را مورد هجوم قرار داد و جنگ هشت ساله ای را

آغاز کرد که در آن عراق علیه سربازان ایرانی سلاحهای شیمیایی به کار برد و علیه شهرهای ایران از موشکهای دور برد استفاده کرد.

(۲) در فوریه ۱۹۸۸ عراق در جریان عملیات انتقال، غیرنظامیان کرد را به زور از

روستاهایشان به مناطق دیگر نقل مکان داد و بر اساس تخمین های به عمل آمده بین ۵ هزار تا ۱۸ هزار کرد را کشت.

(۳) در ۱۶ مارس ۱۹۸۸، عراق علیه مخالفان غیرنظامی کرد عراقی در شهر حلبچه از

سلاحهای شیمیایی استفاده کرد و ضمن کشتن حدود ۵ هزار کرد، باعث عیب و نقص های

متعددی در کودکان تازه به دنیا آمده شد که امروزه نیز آثار آن در این شهر به چشم می خورد.
(۴) در ۲ اوت ۱۹۹۰، عراق کویت را مورد هجوم قرار داد و ضمن اشغال هفت ماهه آن به کشتن غیرنظامیان کویتی و سوء استفاده های متعدد علیه آنها دست زد و به هنگام عقب نشینی، چاههای نفت کویت را به آتش کشید.

(۵) عملیات توفان صحرا در ۲۸ فوریه ۱۹۹۱ پایان یافت و در نتیجه، عراق شرایط وضع شده در قطعنامه شماره ۶۸۷ شورای امنیت سازمان ملل متحد (۳ آوریل ۱۹۹۱) را برای آتش بس پذیرفت. این قطعنامه، ضمن سایر موارد از عراق می خواست برنامه های مربوط به سلاحهای انهدام دسته جمعی خود را کاملاً افشا کند و ضمن دادن اجازه نابودی آنها، برنامه دراز مدت ردیابی و ارزیابی این نابودسازی را بپذیرد.

(۶) در آوریل ۱۹۹۳، عراق یک توطئه نافرجام برای سوء قصد به جان جرج بوش رئیس جمهور سابق (ایالات متحده) را به هنگام دیدار او از کویت در فاصله ۱۴ تا ۱۶ اکتبر طراحی کرد.

(۷) در اکتبر ۱۹۹۴، عراق ۸۰ هزار سرباز را به مناطق نزدیک مرز با کویت منتقل کرد و به یک تهدید فوری برای حمله جدید علیه کویت را دست زد.

(۸) در ۳۱ اوت ۱۹۹۶، عراق در جریان طرح کمک به یک جناح کرد برای تسخیر شهر اربیل مرکز حکومت محلی کرد، بسیاری از مخالفان خود را سرکوب کرد.

(۹) از مارس ۱۹۹۶ به بعد، عراق به طور منظم بر سر راه دسترسی بازرسان تسلیحاتی کمیسیون ویژه سازمان ملل در عراق (آنسکام) به تسهیلات و اسناد مهم ممانعت ایجاد کرد، و در چندین مورد سلامت عملیات هلی کوپترهای حامل اعضای آنسکام در عراق را به خطر انداخت و در مورد تاریخ برنامه های سلاحهای انهدام جمعی خود به فریب کاری و پنهان کاری منظم دست زده است.

(۱۰) در ۵ اوت ۱۹۹۸، عراق تمام همکاری های خود با آنسکام را قطع کرد و در نتیجه تهدید نمود که به ردیابی دراز مدت فعالیت های آژانس انرژی اتمی بین المللی و آنسکام پایان می دهد.

(۱۱) در ۱۴ اوت ۱۹۹۸، رئیس‌جمهور کلینتون قانون عمومی شماره ۲۳۵-۱۰۵ را امضا کرد که می‌گفت: «حکومت عراق در عمل تعهدات بین‌المللی خود را به طور غیرقابل‌قبولی نقض می‌کند» و رئیس‌جمهور را تشویق کرد تا «برای واداشتن عراق به پیروی از تعهدات بین‌المللی خود، بر طبق قانون اساسی و قوانین مربوطه ایالات متحده آمریکا اقدام مناسب به عمل آورد».

قسمت ۳. سیاست ایالات متحده

سیاست ایالات متحده باید بر اساس برکناری رژیم تحت ریاست صدام حسین از قدرت در عراق و کمک به ظهور یک حکومت دمکراتیک برای جانشینی آن رژیم استوار باشد.

قسمت ۴. کمک جهت حمایت از گذار به دمکراسی در عراق

(الف) مقام فراهم‌کننده کمک - رئیس‌جمهور می‌تواند بر طبق قسمت ۵ کمک‌های زیر را در اختیار سازمانهای مخالف دمکراتیک عراقی مورد نظر قرار دهد:

(۱) سخن‌پراکنی و تبلیغات

(الف) اعطای کمک به یک چنین سازمانهایی برای خبرپراکنی و تبلیغات رادیو و تلویزیونی توسط این سازمانها برای عراق.

(ب) به آژانس اطلاعاتی ایالات متحده مبلغ ۲ میلیون دلار برای سال مالی ۱۹۹۹

برای اجرای این بند اختصاص داده می‌شود.

(۲) کمک نظامی

(الف) به رئیس‌جمهور اختیار داده می‌شود تا اقلام دفاعی را از طریق ذخایر

وزارت دفاع، خدمات دفاعی وزارت دفاع و آموزش و تربیت نظامی در اختیار چنین سازمانهایی قرار دهد.

(ب) ارزش کل کمک‌های ارائه شده در این بند (بر طبق بخش ۶۴۴، قانون کمک

خارجی سال ۱۹۶۱) نباید از ۹۷ میلیون دلار تجاوز کند.

(ب) کمک انسان دوستانه

کنگره، رئیس جمهور را تشویق می کند تا با استفاده از اختیارات مندرج در قانون کمک خارجی سال ۱۹۶۱، و بر طبق قسمت ۵، کمک های انسانی در اختیار افرادی که در مناطق تحت کنترل سازمانهای مورد نظر قرار دارند اعطا کند و بر تأمین نیازهای افرادی تأکید کند که از مناطق تحت کنترل رژیم صدام حسین به این مناطق گریخته اند.

(پ) محدودیت کمک

هیچ گونه کمکی نباید در اختیار گروههایی گذاشته شود که در زمان اعطای این کمک ها با رژیم صدام حسین همکاری می کنند.

(ت) تذکر

رئیس جمهور باید حداقل ۱۵ روز قبل از هر تعهد کمک مندرج در این قسمت، بر طبق بخش الف- ۶۳۴ قانون کمک خارجی سال ۱۹۶۱، کمیته های کنگره ای موضوع بخش الف- ۶۳۴ قانون کمک خارجی را در جریان امر قرار دهد.

(ث) بازپرداخت مربوط به کمک نظامی

(۱) به طور عام- ارقام دفاعی، خدمات دفاعی، و آموزش و تربیت نظامی مندرج در قسمت فرعی (الف) ماده ۲ قسمت ۴، باستثنای میزان وجوهی که بر اساس پاراگراف ۲ در زیر اختصاص داده می شود، می تواند بدون بازپرداخت به وزارت دفاع، مورد استفاده قرار گیرد.

(۲) اختیار اختصاص هزینه ها- بدین وسیله اختیار داده می شود تا در هر یک از سالهای مالی ۱۹۹۸ و ۱۹۹۹ مبالغ لازم به منظور تأمین هزینه های اختصاصی (بر طبق بخش ۶۴۴ قانون کمک خارجی سال ۱۹۶۱)، ارزش ارقام دفاعی یا آموزش و تربیت نظامی موضوع قسمت فرعی (الف) در اختیار رئیس جمهور قرار داده شود.

(ج) قابلیت استفاده از وجوه

(۱) وجوهی که بر طبق این قسمت اختصاص داده می شود، تا زمان مصرف قابل استفاده بوده و در دسترس باقی می ماند.

(۲) مقدار وجوه اختصاص یافته بر طبق این قسمت، مازاد بر وجوهی است که به شیوه های دیگر، به منظور استفاده در جهت اهداف تعیین شده در این قسمت در دسترس قرار می گیرد.

قسمت ۵. تعیین سازمان مخالف دمکراتیک عراقی

(الف) تعیین مقدماتی

رئیس جمهور باید در عرض مدتی که از ۹۰ روز پس از تصویب این قانون فراتر نرود، یک یا چند سازمان مخالف دمکراتیک عراقی را که دارای معیارهای لازم در قسمت فرعی (پ) برای دریافت کمک ها بر اساس بخش ۴ باشند، معین کند.

(ب) تعیین گروههای اضافی

رئیس جمهور می تواند هر زمان پس از تعیین مقدماتی موضوع بخش فرعی، یک یا چند سازمان مخالف دمکراتیک عراقی را تعیین کند که واجد معیارهای مطرح شده در بخش فرعی (پ) برای دریافت کمک ها بر اساس بخش ۴ باشند.

(پ) معیارهای تعیین

به هنگام تعیین یک سازمان، رئیس جمهور تنها سازمانهایی را باید مدنظر قرار دهد که: (۱) دربرگیرنده طیف وسیعی از افراد و گروههای عراقی مخالف رژیم صدام حسین باشد، و

(۲) به ارزشهای دمکراتیک، احترام به حقوق بشر، روابط صلح آمیز با همسایگان عراق، حفظ تمامیت ارضی عراق، و تقویت همکاری میان مخالفان دمکراتیک رژیم صدام حسین وفادار باشد.

(ت) تذکر

رئیس جمهور باید حداقل ۱۵ روز قبل از تعیین یک سازمان مخالف دمکراتیک عراقی بر طبق این بخش، کمیته های کنگره ای موضوع بخش الف- ۶۳۴ قانون کمک خارجی سال ۱۹۶۱ را در جریان تعیین سازمان مورد نظر خود بر طبق رویه های گزارش تذکاریه ها در بخش

قسمت ۶. دادگاه جنایات جنگی برای مسئولان عراقی

کنگره رئیس جمهور را تشویق می کند تا بر طبق قسمت ۳۰۱ قانون اختیارات روابط خارجی سالهای مالی ۱۹۹۲ و ۱۹۹۳ (قانون ۱۳۸-۱۰۲)، قطعنامه متقارن شماره ۱۳۷ مجلس نمایندگان کنگره یکصد و پنجم (مصوب ۱۳ نوامبر ۱۹۹۷ مجلس نمایندگان)، و قطعنامه متقارن شماره ۷۸ مجلس سنا، کنگره یکصد و پنجم (مصوب مجلس نمایندگان در ۱۳ مارس ۱۹۹۸)، از سازمان ملل متحد دعوت کند تا به منظور تعقیب، محاکمه و زندانی کردن صدام حسین و دیگر مقامات عراقی مسئول جنایات علیه بشریت، نسل کشی و سایر تخلفات جنایی از قوانین بین المللی، یک دادگاه جنایی بین المللی تشکیل دهد.

قسمت ۷. کمک به عراق پس از برکناری رژیم صدام حسین

نظر کنگره بر این است که پس از برکناری صدام حسین از قدرت در عراق، ایالات متحده باید از طریق فراهم ساختن کمک فوری و اساسی انسان دوستانه به احزاب و جنبشهای عراقی دارای اهداف دمکراتیک، و با تشویق اعتبار دهندگان خارجی عراق به پاسخ چندجانبه به قروض خارجی عراق در زمان رژیم صدام حسین، از گذار عراق به دمکراسی حمایت کند.

ترجمه و تدوین

دکتر حمید احمدی

استادیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران